Prothemata in librum psalmorum.

¶Liber hymnorū vel soliloquiorꝝ prophete de christo incipit.

Augus. Liber iste intitulatur apud hebreos liber hymnorum. ac ratione. quia hymnus est· vbi habentur verba et laus cum cantico: quod in psalmis inuenitur. Intitulatur etiam secundum quosdam liber soliloquiorum. quod ideo videtur fieri. quia illud quod aliquis secum rimatur: et a nullo discit nisi a veritate sibi interius presidente: soliloquium dicitur· verbi gratia· quemadmodū beatus augustinus secum de natura anime et de natura dei inuestigauit: eodē modo potest dici propheta secum inuestigasse de incarnatione filij dei· et de reparatione humani generis.

¶Rex dauid et ꝓpheta cū prospere regnaret volens cultum dei magnificare· cum archaꝫ a philisteis redditā longo tempore post incertis sedibus vagantem tandem in hierusalem reduceret: nudus cum cythara precedebat sed ⁊ quattuor milia virorum elegerat: qui nō solum voce· sed etiam instrumentis musicis psalmos canerent: quibus preposuit quattuor· asaph· iditū· eman· ethan· vł filios chore: qui a patris scelere vel sacrilegio degenerantes (quem ignis consumpserat) in cultu dei deuotissimi ꝑstiterunt.

¶Hie· Psalterium est quoddam musicum instrumētum in modum delthe littere compositū · et ab eo musico instrumento· per quod modulatum fuit presens opꝰ nomen sibi sumpsit.

¶Psalterium apud hebreos vocatur nablath · apud grecos psalterium· apud latinos vero organum.

¶Multi dicunt dauid non fecisse omnes psalmos· eo ꝙ quidam ex ipsis intitulantur in personis aliorꝝ. Sed vt dicit beatus hiero· non sunt audiendi in hoc. Nā dauid composuit omnes psalmos· modos etiam apposuit: in quo multos auxiliatores habuit· quibus prefecit· iiij · videlicet eman· ethan· asaph· et idithū. Diuino consilio hoc fuit factū: vt psalmi intitularētur in ꝑsonis aliorum. vel propter interpretationem nominum tantū. vel propter negocium. vel propter vtrunqꝫ. Propter interpretationem nominis tantum : vt in persona idithum. Propter negocium· vt in persona aggei et zacharie. Propter vtrunqꝫ· vt in persona salomonis.

¶Idithum· asaph · filij chore· et ceteri huiusmodi non fuerunt autores psalmorum. sed prepositi artificibus: q̊ psalmos personabant tribus modis· vel humana voce · vel musicis instrumentis· vel communiter vtroqꝫ modo · Et hoc dupliciter· vel post vocem instrumēto· vel post instrumentum voce: vnde nomina illorum· vt honorem ꝺ ministerio sumerent: titulis inseruntur· maxime ꝓ significatione rerum. Psalmus vero est instrumenti sonus· Canticum humane vocis cantus in laudem dei· Psalmi canticū: cum post instrumentum vox. Psalmꝰ cantici: cum post vocem instrumentum.

¶Cas. Solet queri cur ꝓ alijs scriptis psalmi in ecclesia legantur: qꝺ ideo est· quia antiquitus apud hebreos mos iste in templo dei erat· Vel qꝛ psalmi plus mysteriorum qꝫ cetere scripture continent· et breuiter multa dicunt· in quibus omnis lex et prophete ⁊ euangeliū ꝯstat.

¶Cas. Prophetia est inspiratio vel reuelatio diuina que euentus rerum vel per facta· vel per dicta· immobili veritate pronunciat· vnde prophetia visio. propheta videns. Multis autem modis hec gratia data est· vel per operationes hominum vt fuit arca noe. et sacrificium abrae· et transitus maris rubri. Vel per natiuitates: vt esau et iacob qui futura significabant. Vel per loquentes angelos: sicut locuti sunt abrae· loth· et alijs. Vel ꝑ visiones: sicut ysaie et ezechieli· et ceteris. Vel per somnia: sicut salomoni ioseph et danieli. Vel ꝑ nubem et vocem de celo: vt moysi. Vel adhuc alijs modis. Dauid autem nullo horum· sed celesti aspiratione intꝰ edoctus· spiritu in eo loquente completus est· vt in libro regum: directus est spiritus domini in dauid· et dominus· si dauid in spiritu vocat eum dominum· quomodo filiꝰ eius est. Spiritus autem sanctus sic datus est prophetis vt aliquando pro peccatis recederet: et placatus rediret · Et sicut ait petrus· non voluntate humana allata ē aliquando ꝓphetia: sed spiritusancto inspirati locuti sunt sancti homines dei. Non sunt autem illi a munere prophetie alieni· quibꝫ data est facultas intelligendi vel interpretandi scripturas.

¶Hiero. Multa genera sunt christorū Patriarche dicti sunt christi. vt nolite tāgere christos meos. In parabolis dicuntur christi omnes qui de egipto egressi sūt. Chrisma in exodo fit· vnde sacerdotes vncti. Est aliud vnguentum quo reges inunguntur: sed hoc duobꝫ modis. quia si dauid est ⁊ salomon· i· fortis manu et pacificus: vngitur cornu. Si hieu et azael lenticula· quod est vas fictile. Sꝫ cyrus rex persaruꝫ et medorum qui israel relaxauit· christꝰ est· secundum illud· hec dicit dominus christo meo cyro · ꝙ nō sinunt sequentia de saluatore accipi· vt quidam putant. Est vnguentum propheticum q̊ precipitur helie vt vngat heliseum in prophetam. Supꝑ omnia est vnguentum spirituale· quod dicitur oleum exultationis· quo christꝰ vnctus ē ꝓ participibꝫ· qui habēt chrisma baptismi. quod si perdat quis non desperet: q̀a de reparando chrismate scribitur in leuitico · ꝙ cum lepra alicuius fuerit mundata· mittat ei sacerdos oleū in manu sinistra· et cetera que ibi dicuntur· et ipse vocetur christꝰ dei· hoc aūt restat ꝙ idē homo frequenter vngitꝰ: ne sit occasio ruine negligenti. Sufficit enim leproso vt post primum vnguentum perditum vngatur secundo. ꝰ ille sepe vngitur: qui semper proficit: et de oleo leprosi venit ad vnguentum populi· inde ad sacerdotale· de quo ad chrisma pontificis. a pontifice ad regem · a rege ad patriarchas· a patriarchis ad christum.

¶Cas. Sicut prophetia fit diuersis modis· ita et diuersis temporibus. Est igitur alia de presenti· vt elizabeth · vnde mihi hoc vt veniat mater domini ꝛc. De preterito vt moyses. In principio c·d·c·et t· De futuro: vt ecce virgo concipiet ꝛc.

¶Item prophetia alia est secundum prescientiam dei quam necesse est omnibus modis impleri· vt ecce virgo concipiet ꝛc. Alia secundum comminationem· vt quadraginta dies et niniue subuertetur.

¶Notandum igitur ꝙ propheta aliquando loquitur indiscrete de futuris quasi de presentibus. Aliquando ꝺ ꝓteritis. Aliquando etiam proprie ꝺ futuris. quod ideo fit· quoniam omnia dictante spiritusancto dicit: cui sunt omnia nota siue ꝓterita siue futura tanqꝫ presentia.

¶Remigi. Liber iste ex centūquinquaginta psalmis non sine altioris mysterij ratione consistit. Hic enim numerus mysterijs celeberrimus. Constat enim ex octogenario et septuagenario quibus ex octenario et septenario principium et significatio est. Octonarius enim octauam resurrectionis significat· quia cum sex sint etates viuentium· septima morientiuꝫ· octaua resurgentium erit· Per septenariū vero huius vite tempus significatur qꝺ septem dierum repetitione agitur. Recte ergo tali psalmorum numero liber iste compositus est· quia sic in huiꝰ vite septenario operari ac viuere nos docet· vt in octaua resurrectionis stolam glorie consequamur. Vel ideo q̀a per octonarium nouū testamētum significatur. Octoadi enim patres noui testamenti deseruiunt· obseruātes diē octauam resurrectionis christi· id est· dominicā octauas sanctorum· expectantes octauam resurrectionis mortuorum. Per septenarium vero vetus testamentum· quia hebdoadi· id est· septenario patres veteris testamenti seruierunt obseruantes septimum diem· septimam septimanam· septimum annum· ⁊ quinquagesimuꝫ qui septenis annorum hebdomadibus texitur· id est· iubileum. Vnꝺ salomon da partes septem necnon et octo. Bene igitur hoc numero psalmorꝝ liber hic editꝰ ē· cuius ptes vtriusqꝫ testamenti doctrinam et mandata continent.

¶Aug. Item ꝑ tres quinquagenas triplex fit psalmorum distinctio· propter tres status christiane religionis

significandos. Primus penitentie in qua et prima psalmorū quinquagena terminatur scilicet miserere mei de⁹. Secundus iusticie in qua et secunda quinquagena· misericordiam et iudicium cantabo tibi. Tercius status vite eterne in cuius laudem tercia quinquagena finitur scilicet omnis spiritus laudet dominum.

¶ Aug. Unus est liber psalmoꝝ nō quinq3 vt in actibꝫ apostolorū legitᷓ· sicuti scriptū est in libro psalmoꝝ· hiero· tamē dicit qnq3 libros ·id ē· quinq3 distinctōes q̄ fiunt per fiat fiat.

¶ Ordo psalmorum ab ordine hystorie discordat. q2 ante peccauit dauid cum vxore vrie· et de penitentia cecinit ·mise· mei de⁹ q̄3 filius eius eum psequeret et cecinerit domine quid mult. sed ab esdra pphēta instinctu diuino· ita ordinati creduntur.

¶ Materia est integer christ⁹ sponsus ꝛ sponsa.

¶ Intentio homies in adam deformatos xp̄o nouo homini cōformare.

¶ Modus tractandi. Quādoq3 agit d xp̄o scd̄m q caput ē. Aliqn̄ scd̄m corpus. Aliqn̄ scd̄m vtrūq3. Scd̄m caput tripliciter· quia vel scd̄m diuinitatē · vt tecū principiū ꝛc. Aliqn̄ scd̄m hūanitatem · vt ego dormiui ꝛc. Aliquando p trāssumptōnem vt quando vtit voce mēbroꝝ sicut ibi longe a salute mea ꝛc. Item de ecc̄ia tribus modis. Aliqn̄ scd̄m pfectos. Aliqn̄ scd̄m impfectos. Aliqn̄ scd̄m malos qui sunt in ecc̄ia corpore nō mente· numero nō merito· nomie nō numine.

¶ Psalm⁹ iste prim⁹ iō videt carere titlo: q2 de cōmēdatōe xp̄i pncipalit loquit ad quem oēs alij psalmi ptinent: qui loquūtur vel de passione vel de resurrectione · vel de mēbris ipius · quare videt esse quasi titulus alioꝝ. vel secūdū hieroni· ne titulus pscriptus libri caput et initiū videret vel quia iste psalmus est quasi plogus et titulus sequētis operis· vel quia esdras nō fuit ausus titulū ponere· videns in sequēti dauid in psona xp̄i hunc psalmu3 caput libri appellasse.

¶ Hiero. In hoc psalmo loquit pphēta cōsiderans destructionē generis humani q̄ cōtigit p adam· et ex opposito pruidens pphētico spū reparatōnem p xp̄m futurā· et vt cōtraria cōtrarijs curent: vult eum omnino reddere oppositū et dissimilē priori adā· q2 sicut ille destruxit se ꝛ humanū genus p supbiā et inobedientiā· eodē modo xp̄us p humilē obedientiā suā reduxit quod destructū fuerat culpa primi pentis ad vita3· et pro hac cōsideratōe prumpit in laudē illius dicēs· beat⁹ vir ꝛc. In hoc primo versu notāt tres mortes aīme· p tres mortuos a xp̄o resuscitatos designate· p filiā archisynagogi resuscitatā ī domo pr̄is: designat illa mors· quā p delectatōem et consensum patimur tantū in interiori. Per filiū vidue extra portā resuscitatū exprimitur illa mors quam patitur homo: dū ducitur in opatione per prauā delectatōem ꝛ cōsensum. Per lazarū iam fetentē ꝛ quadriduanū designat illa que pcedit ex cōsuetudine praue opatōis· qua ptem⁹ nos alijs exemplū peccandi: ꝛ corrūpim⁹ alios sicut aer corrūpit fetore cadaueris · Rogātibꝫ discipl̄is dominū vt quartū suscitaret mortuū: dixisse fertur· dimittite mortuos s·m·s· hi sunt impenitētes ꝛ in pec̄cis sepulti.

§ Qui succedunt § Contra prospera et omnia optata. aduersa firmus.

Beatus uir qui non

† § A deo in regionē dissimilitudinis q̄uis impii hoc molirētur· quod laudabilius. § Cogitatione § consensu. ⁑ Positus . § vt adā qui vxori consensit a dyabolo decepte.

abijt in consilio impiorum· et in

† § In mūdo. § In praua opatione que est via ad mortē. ⁑ § Quia natus inter peccatores sed nō tenuit eū illecebra seculi· i· noluit terrenū regnū. ⁑ § Opere.

via peccatorum non stetit: et

† § Pestilentia ē morbus qui fere oēs inuadit et amore dnāndi vix caret aliquis· vel cathe· p· ē puiciosa doctrina que vt cancer serpit § docendo. ⁑ § Consuetudine.

in cathedra pestilētie nō sedit.

† § Quia in volūtate· nō· sub· quasi ex tristicia vel timore

Sed in lege domini voluntas

† § non litteris sed sanctitate pposīti.

eius: et in lege eius meditabitur

† § psperis et aduersis. § vel assidue § Non ad horam. ⁑ § ad similitudinē· vel homo fiet secundū opationem spūsancti vel virtus sapiētie. vel insimilitudinē carnis peccati. ⁑ § veresimilitudinē cū veritatis expressione.

die ac nocte. Et erit tanquā

† § Christus viridior ceteris ⁑ § p quod ad eū accedere possumus· ⁑ § Secundū sapientiā

lignum quod plantatū est sec⁹

que hominē suscepit· vel secundū spūmsanctum vel secundū fluxus populorum. † § vitā eter

decursus aquarum: quod fructū

na3 § Ecclesias constituet † § Post resurrectōnē et ascensionē misso spū. † tempe plenitudinis nō est datus spūs· q2 nōdum glorificatus est xp̄us. § Cū exaltatus fuero a terra oīa traham ad me ipsum·

suum dabit in tempore suo. Et

† § ·i· verbū eius nō erit irritū cū celū et terra transibunt ꝛc. ⁑ § Sed ducet ad vitam. ⁑ § ·i· fructus et folia· facta· et dicta. § Q2 etsi moretur. tamē o· q· f· ꝛc· quia et mors eius est salus mūdi.

folium eius non defluet: et oīa

† § Circa casum ade. § sibi et mēbris.

quecunq3 faciet prosperabuntur

§ Sed ⁑ § Q2 nichil horū poterunt assequi. ⁑ § Cas. immobilis firmitas ex repetitōne. ⁑ § Cedūt suggestionibus· q2 sunt sine humore gratie dei.

Non sic impij non sic: sed tan

† § Qui prius conglutinatus in adā ante peccatū oleo manāte a capite christo· nūc autem arefactus est. ⁑ § Ad similitudinē. § ·i· Supbia quia inflat et petit alta.

q3 puluis quem proijcit ventus a

† § Quia vētus pueit. bene dicit eis tolli quod supbi ambiūt· i· vt iudicēt. quod planius repetit neq3 pec· in cō· ꝛc. ⁑ § Non resurgunt in fide a peccatis

facie terre. Ideo non resurgūt

¶ Propheta humani generis repatōem p xp̄m futurā cōsiderans· hic q̄i ad cōsolatōem spū edoctus ·quasi viā qua liberari possit pponit.

¶ Prim⁹ psalm⁹ biptit⁹ de beato viro· ꝛ de vltōibꝫ iniquorū. Statim p beatitudinē blādit· p vltōnē iniquos tret aduersis· ibi· Nō sic ipij ꝛc.

¶ Beatus uir. Aug. Hic ondit imunis ab om̄i pec̄o.

¶ Abiit sic. sc: Aug. Ordo· abijt adā cū a deo recessit. Stetit: cū delectat⁹ ē pec̄o. Sedit: cū i supbia ꝯfirmat⁹ redire ñ potuit· nisi p istū liberat⁹ q̄ nil hoꝝ habuit.

¶ Aug. abijt adā cū psuasioni dyaboli cōsensit. Stetit. dū pomū comedit. Sedit dū se excusauit· mulier quā dedisti michi me seduxit. Ad similitudinē exulātiū q̄ dū sunt in via facili⁹ reuocant· dū ia3 stant: difficili⁹· demū difficillime· dū ibi magistri ꝛ dn̄i effecti sunt.

¶ Remigi. Peccat cogitatōe· actu· et vbis docendo

¶ Cas. Impius in deū· peccator in se· pestilens in pximū.

¶ In cathedra. Dās exēplū peccādi.

¶ Cas. Tronus regum· tribunal iudicū cathedra proprie doctorum.

¶ Cas. q̄si ita aiat.

¶ Vos q̄ cecidistis p pmū adā: ꝯformami huic scd̄o: q2 hūs p mo ꝯtrarius.

¶ Sed in lege. Aug. Cas. Hic plenus om̄i bono is se.

¶ Aug. Nō ē laus pfecta fugere vitupāda: nisi sequātur laudāda.

¶ Quo ordine creuerūt in primo remouentur a secundo.

¶ In lege. Qui ē in lege scd̄m legē agit. qui sub lege scd̄m legē agit. Ille liber· iste seru⁹. ¶ Aug. Ambro. Aliud ē lex que scribit seruienti. aliud q̄ mente cōspicit ab eo qui nō indiget litteris.

¶ Volūtas. Cas. Vt nō sit tediū laboris· nec ociosa· s meditabit sp. Volūtas sensus ē sub lege. Ratōis in lege. Diuinitatis supra legē

Et erit. Cas. Hic vtilis nobis dās fructū vite· et folia· et obumbrās.

¶ Beatus uir. Sed in lege. Et erit. Plena diffinitio beati viri. Hec om̄ia nō omī beato viro. s soli christo cōueniūt.

¶ Tanquā. Cas. Secūdū similitudinē ligni vite qđ est in padiso. vnde obediens homo comederet.

¶ Lignū. In padiso ē lignū vite· lignū ad vitā. Et lignū scientie boni et mali.

¶ Aquarū. Aug. Aque spūssanct⁹ scd̄m illud q̄ crediderit in me flumina de vētre ei⁹ fluēt aque viue et ē ꝯtra estus vicioꝝ. ¶ Cas. Vel per aquā sapiētia dei· qua reficit iterior hō· vt sitis aq̄. ¶ Aug. Vel mortale gen⁹ vt iohes· aq̄ multe populi mlti· q2 defluūt in mortē vt aq̄ in mare.

¶ Dabit. Aug. Dare ptiet ad ratōnalem sensū· ꝛ ad efferētis volūtatē

¶ Et folia. Aug. Sicut folia fruct⁹ tegunt· ita verba dn̄i promissiones suas custodiunt

¶ Et omnia. Aug. quid per singula.

¶ Non sic. Hic de vltōe iniquoꝝ aduersis terret. hoꝝ formido gratiora facit premissa.

¶ A facie terre. Aug. Stabilitatis eterne· quia vt hec tr̄a nutrit et continet hominem ita illa interiorem.

¶ Ideo non resurgunt. Quia pijcit ventus· i· ideo quia dati sunt